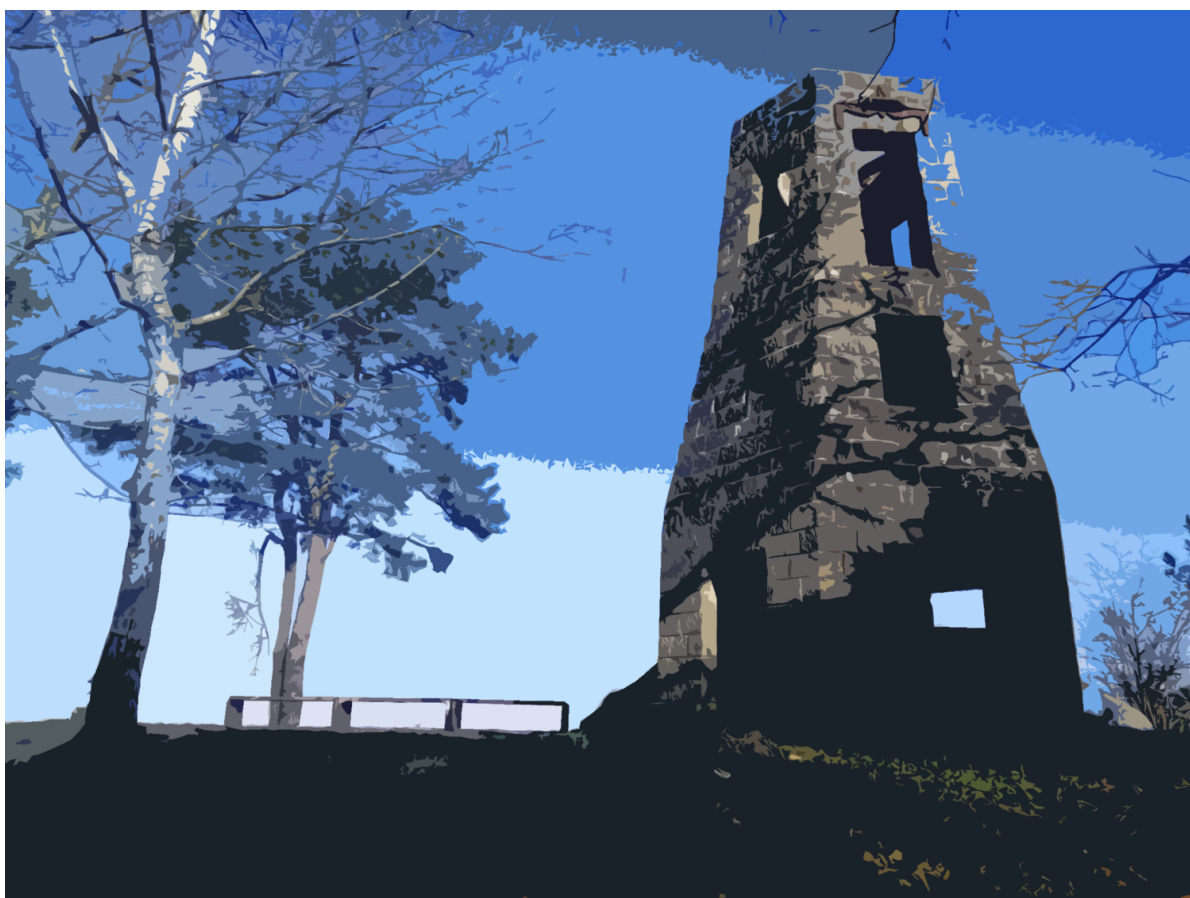

BERRIRO JAIOTZEKO SAIAKERA ANTZUA

Oihane Jaka Irizar

BERRIRO JAIOTZEKO SAIAKERA ANTZUA

ANTOLATZAILEAK

Aretxabaletako
Udala

www.aretxabaleta.eus
www.idazten.com

KARMELE IGARTUA

**XII. EDIZIOA
SORKUNTZA BEKA**

POESIA

Irabazlea: *Berriro jaiotzeko saiakera antzua.*

Oihane Jaka Irizar

11 URTE

1

Hamaika urteren ostean itsatsi dut paretan argazkia:

nerabe izatear zen umea, edo

umotu gabeko nerabea hareazko gazteluari begira

dena txirla eta harri koskor.

Handik 10, 20, 30 (?) minutura irentsi zintuen urak:

zu, behinola izan nintzen umea, eta

izatear nintzen nerabea

dena apar eta bits.

Agian haurdun egon nahi zuen itsasoak.

2

Denborak puxika batek bezala
egiten dit ihes hatz artetik.
Esku-ahur hauek ezin dute atzeman
igaro berri den liparra.
Denbora gelditzeko modu bakarra
argazkietan topatu dut.
Eta haiek ere kolorgetzen, zahartzen dira
ene eskuetan.

3

Sabela puztua duten
emakume heldu samarrak ikusten ditudanean
taupa-taupa hasten zait umetokia:
tiki-taka, tiki-taka...

Badoaz ziztada bakoitzean
segundoak aurrera
eta gametoak
iraganera.

4

Zorionak,

beraz!

Bete dituzu

hirurogeita hamalau

ez badira (berriro)

berrogeita zazpi.

Gaurkoan ere

egin dut

topa!

ezpainak ardotan blai,

musu bat bidaltzeko

ezerezera.

Ezerezera

musu bat bidaltzeko,

ezpainak ardotan blai

topa!

egin dut

gaurkoan ere.

Berrogeita zazpi

ez badira (berriro),

hirurogeita hamalau

bete dituzu.

Beraz,

zorionak!

5

Txikitako ikaskidearen aita ikusi dut gaur. Orain aitona ere bada, eta harro bultzatzen du bilobaren aulkitxo. Hasi zait, ulergaitz, izerdi hotza bizkarrean tantaka. Igo da erlojuaren tiki-takaren bolumena belarriak gortzeraino. *Gero arte!*, esan diot sasi-irribarrez. Eta, segidan, miraz bainoago bekaitzez bete zait umetokia. Ordura arte ohartu ez banintz bezala ez daukadala noizbait bertan biziko denari eskaintzeko baserritar eskurik.

6

Gaur ere marrazoz josita dago itsasoa.

Itsaso lapurrari behin eta berriz eman diot indultua,

itsaso basati,

hiltzaileari.

Itolarria dudanetan zakatzak ekartzen dizkit,

arnasa kendu ordezt eman,

eta beti, beti biguntzen dizkit

gogortutako erraiak.

Nola gorrotatu bihotzik ez duena.

7

Ez galdetu zenbat ur kabitzen den gu bion artean, alferrik da.

Etzanda dagoen murru gazia da itsasoa
eta ozeano bat nahikoa da bi kontinente banantzeko.

Alferrik da jakitea zenbat ur kabitzen den gu bion artean.

Atzo abiatu banintz ere ez nintzateke garaiz iritsiko
zure urtebetetze festara.

8

Poemak oparitzen dizkizut urtero

ez beti nireak

ia beti besterenak

eta urtero gogorarazten didazu

ez beti pazientziaz

ia beti hitz adeitsuz

ez duzula poesia gustuko.

Izan zuretzat da oparia baina... ai!

Nire eskuetatik datorkizu.

9

Amaren osabak bilduma ugari egiten zituen:

Zigiluenak,

titareenak,

txanponenak...

Ohiko gauzen bildumak.

Nik katiluak biltzen ditut etxeko bitrinan,

eta zimurrak, kopetan.

10

Osabak hala esan zuen.

Gazteagoa nintzenez, nire mina txikiagoa zela.

Min txiki(ago) hura kontrako eztarritik joan zitzaidan orduan,
irentsi eta uzkitik atera beharrean beste leku batera, umetokira.
Hura izan zen nire lehen haurdunaldia.

Egutegiak pilatzen noalarik,
oraindik ez naiz haur hartaz erditu.

11

Nola deitu otoitz xederik ez duen isiltasun hori?

Mari Luz Esteban

Gaur bezalako egunetan ez dut ohiturarik hilerrira joateko.

Nire hildakoak ez dira han bizi.

Jainko, mamu, espiritu, izaki mitologikoetan ez sinesteak

bere ezlekua dakar

eta nik ez dakit nire hildakoak nola (a)gurtu.

Atzo urriaren 31 zen

bihar azaroaren 2a

eta zer.

12

Orain hilak ditugu.

Karmele Jaio

Orain hilak ditugu.

Bata bestearen atzetik pilatzen zaizkigu

autobideko kotxe txikituetan

ospitale zein zahar-egoitzetako maindire zuriko ohatiletan

karenez hornitutako sabel epeletan.

Bata bestearen atzetik pilatzen zaizkigu hilak

egunkariko eskela

errepide ondoko beilatoki

argazkiz beteriko albumetan.

Orain (ere) hilak ditugu...

lehen bezalaxe.

13

Amaren heriotzak libreago egin ninduen

Mari Luz Esteban

Amaren heriotzak libreago egingo nau, eta nire heriotzak libreagotuko ditu nire ondorengoak.

Aitaren heriotzak ere libreago egingo ninduen agian, artean hamaika urte eta galdera nituen.

Nire gordinean ondo ulertzen nuen zer zen heriotza eta joan dena ez dela egundo itzuliko...

Eta antzera jarraitu nuen bizitzen, edota agian orduantxe hasi nintzen biz(h)i(l)tzen.

Aitaren heriotzak libreago egin ninduen,
baina artean gazteegia nintzen libre izateko.

11 HILABETE

Ilustrazioa: Cristina Fernandez

14

Negua izan arren, mitxoleta bat loratu da balkoian:

begi beltz bat du

eta musuen zain dauden ezpain gorriak.

Etxe barruan ere dena da ezohikoa:

arrasto ez gorria

eta bakarra ez den marra.

Ni (ez naizen) nia.

15

Enaren pare iritsi naiz:

hegan

itzulipurdika

jolasti.

Zuri-beltzean ikusi zaitut

pelikuletan bezala baina lausotuta:

enara-saldo bat zinen sabel barruan hegan.

Zuri-beltzetik

bataren zurira igaro da errealitatea

eta poza barregarri bihurtu.

Metamorfosia:

gelatik eltxo atera naiz

eltxo nardagarri, beltz iluna.

16

Nora joan ote da hemen bizi zen bizia? (...)

Nola ahanzten da etxe huts bat (...)?

Karlos Linazasoro

Hemen hasia zen bizi bat
hementxe bertan
nire baitan.
Taupadak
eta odol gorria.
Agian ez zen bizi oraindik
baina bazetorren, bizirik.
Beharbada ez zen joango
beste etxe bat hautatu izan balu
handiagoa
 erosoagoa
 bigunagoa
agian.

Ez dakit nora joan zen
baina ihes egin zuen
atzera begiratu gabe
giltzarik hartu gabe
alde, ospa
betiko.

Nora ote doaz jaio ez diren haurrak?
Orain, etxe hutsa da nire sabela.

17

Erantzi zapatak
eta utzi hondar bustiari azalera itsasten.

Errazagoa da zubiak zeharkatzea
hormak zeharkatzea baino
edota denbora galtzea
denborari joaten uztea baino.

Bitartean ireki parentesia mina egurasteko:
jaso edalontzi hutsez betetako mahaia
ahaztu oroitu ezin diren zaporeak
-ozeanoz bestaldeko kafe arola-
jaurti zimeldutako mitxoletaren loreontzia leihotik
eta laztandu atzean utzi duen itzala,
jaio ez den haurraren azala balitz bezala.

Eta haize berriz jantzi ostean
garbitu galtzerdi lokaztuek utzitako oinatzak
jantzi zapatak
eta itxi leihoa...
eta parentesia.

18

Urtero loratzen dira gereziondoak
 negu amaieran
 udaberri hasieran
lore arrosa-zurixkaz dira lehertzen
 baserri ondoetan
 hiriko etorbideetan
loratzen
 urtero
 gereziondoak.

Ni, ordea, ari naiz
 negu amaiera bakoitzean
 udaberri hasiera guztietan
pittin bat gehiago apaltzen
maskaltzen
fruituak galtzen
 urtero
 ni.

19

Hegorik gabeko ohatilan etzanda nago berriro.

Nola zulatu puxika bat (h)ura lehertu gabe?

Belardiko artaldera doakit gogoa: laurogeita hemeretzi zuri eta beltz bakarra.

Zein ote da nirea.

Orratza bezain luzea da ziztada

azala eta ordularia zeharkatzen dituenean.

Ikusten ez den orbain batekin

itzuli naiz etxera.

20

Eta ez dena zio da zori:

zoramen, zorigaitz eta zorion.

Bataren zein bestearen menpe denok eta dena,
nola denbora, hala beti mutuak ez diren mutazioak.

21

Hogeita hiru gerlari-pare
zuzen eta errenkadan

EL KA RRI

BE GI RA.

Garaienetik txikienera murrizten doan gudarostea
niri bakea ekartzera etorri dena.

22

Zure azalaz ezin jantzi
ezin begiratu zure begiekin
zure hatzez ezin ukitu
ezin aditu zure sudur-belarriekin.

Gorputzetik at, oro amildegi
dena urrun, urrunegi...

Nik ezin erauzi nire baitako laberik,
eta zu ezin erdi(2)tu puskatu barik.

23

Lau hanka ditut
eta ez nabil katuka
baditut lau begi eta lau belarri
eta lau birika ere bai
igerian azkarrago egin ez arren.
Lau beso dauzkat
eta ez naiz jainkosa hindua
ar eta emeen sexu-organoak izan arren
ez, ez naiz hermafrodita.

Bi bihotz ditut
eta ez naiz munstroa
matrioxka bat bestearen barruan,
ez besterik.

24

Urtero bezala, herioren egunean suertatu da zure urtemuga
eta, urtero bezala, idatziz zoriondu zaitut.

Abuzturako semea espero dut – diotsut
eta ezustean, *abuzturako alaba espero dut – diostazu zuk ere.*

Orduan oroitu naiz
aspaldi idatzi nizun poema hartaz:

Artazirik gabe puskatu zen gure arteko hari fina.
Bazenekien,
banekien.
Ados zinen,
ados nintzen.
Eta, hala ere, noizean behin,
tira egiten dit zintzilik dudan hari fin honek.

Orduan ohartu naiz hari-mutur hura jada ez dudala zintzilik
(ezta zuk ere...).

Zilborrak irentsiko zuen.

11 EGUN

25

Eta guda hasi berritan, zein da arerioa? Ni ere animalia banaiz zergatik ez naiz sentitzen asto, zaldi, katu. Oinazeak makurtzen nau lau hankan jartzera. Burua, ordea, gizaki dut oraindik: argizaria agortzen ez zaion kandela.

Konturatzeko, bertan da arrantzalea bere kanabera eta erlojuarekin. Amua buruan sartuta egin dizu tira indarrez, behin, bitan, hirutan. Saririk ez eta ihes egitea beste erremediorik ez daukat, albo-kalteei erreparatu gabe miraria egin dadin.

Esnatzerako, biharamuna da, hutsik dago arrainontzia eta ni beste hori naiz: pieza bat edo beste galdu duen puzzle alboratua. Arerioa zein den jakin barik, galtzaile aldarrikatzen dut neure burua, saria niretzat izan arren.

26

Eta gorputz bainoago sentitzen naiz gorpu
ohatilan gora begira mugitu ezinik nagoela.

Txotxongilo bat bezala astintzen nautelarik
minak baizik ez nau lotzen te eta zetara...
Eta zure negarrak.

27

Lurrazalean ez dago

zapaldu gabeko lurrik

igaro gabeko itsasorik

zeharkatu gabeko zerurik.

(la) dena izan da aurkitua, arakatua,

eta neurri txiki edo handiagoan suntsitua ere bai...

Antzeratsu nire gorputzean.

28

Igogailutik atera eta hor daude berriro
leihoaren bestaldean.

Enbor-azala zurbil,
hostoak makal, zartatuta
ospitalearen barneko atarian preso, mugiezin
ni bezalaxe,
urkiak.

29

Luzea da gaua lorik egin ezin dugunontzat.

Burdinazko ohe hau belardi bihurtu ezinik nabil.

Baraurik egon behar duen gorputzari nola eskatu bestearena elikatzeko?

Besoko orratzetik datozen tantek ere ez dute baretzen egarria.

Egunsentian leihora datoz mendi bi.

Haien berdean baizik ez dut sumatzen natura.

30

Eta orduantxe hasi zen zuon bion arteko borroka, bi urte bete zenituen goiz hartan, zurekin akordatu ez nintzenean. Gero izan zen, ebakuntza-gelan orbaina bigarrenez ireki zidatenean, azukrea erostea ahaztu nuela oroitu nuenean. Han egongo zen sukaldeko arbelean idatzita, irin, olio, limoizko jogurt eta beste osagaiekin batera. Aitonak argazkia bidali zigun gero: kandel bi sagar batean iltzatuta, nire sabeleko grapak balira bezala.

Bizkotxoaren absentzian nengoen ni ere.

31

*Mundua aldatzeko
jaiotzeko modua aldatu behar da*
Leire Bilbao

Ez zintudan jaiotzen ikusi.

Anestesistak, ginekologoak, emaginek, urologoak eta auskalo nork gehiago bai, baina ez nik.

Han omen nengoen, baina ez, ez nengoen han.

Une horretan galdu genuena (edo ez dakidan zerbaitek edo norbaitek lapurtu ziguna) ezerk eta inork ezingo digu sekula itzuli.

Ez zuri

ez niri.

32

Bidexkak ere erditzen dira etengabe
ezker edo eskuin hautatu orduko hausten zaie zidor-hestea.

Eta zidor bat denean iluna, bakartia, ospela
eta bestea dagoenean argi fluoreszentez, neoizko kartekez, koloretako bonbillaz betea
ez naiz ausartzen linterna piztera.

Eta hala ere berdin-berdin dator
amuari kosk egin izanaren
d/m/amua.

33

Bere onera itzultzen ez den gorputzarentzat
itzaltzen ez den ipurtargia kontsolamendu.

Happy ending-aren hasieran
gorputz (b)e(r)ri honetan
argi(bide)rik gabe.

Ez da erditzea, da bikoiztea.

Ione Gorostarzu

Bikoiztea da,

edo hirukoiztea, edo lauukoiztea...

Adibidez bi urtetan batetik hirura igarotzea.

Kontua da bikoizte horrek zenbat puska uzten dituen

bi, hiru, edo hamaika...

eta berreraikitze lanetan nola itsasten den zati bakoitza

milimetroz milimetro.

Barruko panpinak galdu dituen matrioxka naiz,

erditua ez baizik erdibitua

eta nire gorputza osatzen zuten bi piezak elkarri ezin loturik nabil.

35

Zuriak dira nire malkoak

zuri, zu epel horri

isurtzen dizkizudanak

mi-kro-li-troz

mi

kro

li

tro...

MAKROesfortzuan.

36

Hauek
sabelaren pare puztu eta hustu (ez) diren ugatz hauek
zirenaren eta direnaren desorekan
 emetasunean emankor
 amatasunean antzu
hutsetik hasteko gogogabeturik.

37

Leire ez zen kontsultategira etorri: azken uneko ezusteko bat. Ordezkoak galdera batzuk erantzun zizkidan, teknikoak denak, zeinak nire kaieratik tatxatu nituen banan-banan. Beste batzuk orri zurian gelditu ziren zintzilik, erantzunik gabe, esaterako: *zein esku, beso, oin, hanka, masail, ipurtalderi egin zenion tira umetokira iristean?* Azken uneko ezusteko bat.

Orbainaren ertz batek sinisten dio,

besteak ez.

38

Eta haurdun bat ikusten dudanean
barnean ez dudan haurrak zimiko egiten dit
eta behinola zulatu zizkidaten umetoki, faszia, maskuriak galdetzen didate
betiko galdu ote dudan
matrioxka tolesgabea izateko aukera.

39

Eta berdin dion arren

ez da berdin

semea edo alaba

izeba ala osaba

aitona zein amona.

Ez eta ama bihurtu berri den alaba

edota alaba bihurtzen ari den ama.

40

Amaren

begien

hegian

gordetzen

diren

egiak.

41

Esnea ateratzeko gailua

bularrean jartzen dudan aldiro

zelatan sumatzen ditut

ama

bi amonak

eta birramona guztiak.

Bitartean, zure atzamar ttipiak

zilborrera eramaten irudikatzen zaitut.

42

Bart amesgaizto bat izan dut:

nire haurtxoa hondarretan etzanda, negarrez.

Distantzia gutxira itsasertza gorantz (berarengana).

Olatu batek busti banindu bezala jaiki naiz, blai.

Gaur bertan apuntatuko dut igerilekuan.

43

2019koa berandu heldu zen

2021ekoa goizegi

baina iritsi iritsi ziren biak

dar-dar eta dir-dir.

Bakoitzak heldu zion abuztuaren 19ari ertz batetik

eta hor gelditu z(in)en gatibu

girlanda bat lez, parentesi artian

$$Z \qquad K$$

— 100 —

N L

T I

Z

44

Ez da kabitzen.

Garbigailua arropaz lepo dagoenean
eta hozkailua hutsik,
tarterik ez duzunean
azazkalak moztu,
bularretakoak erosi,
hortzak lehen adina bider garbitzeko,
armairuko zein tiraderatan,
arropa zintzilikatzeke zein sokatan egin lekua
desioari?

45

Xehetasun guztiak eman dizkigu:

23:33, 3200 g, 49 cm.

Katilua utzi eta kartilla urdina ireki dut

zure zenbakiak lehen aldiz irakurtzeko.

Ezusteko bat topatu dut: Rh negatiboa!

Haurdun irudikatu zaitut, anti-D txertoa hartzen.

Kartilla itxi eta maskuria kafez betetzen jarraitu dut.

46

Pilatuko dituzu kandelak, opariak, besarkadak, belarri tiraketak.
Urtebetetze bakoitza erditze honen urteurrena ere izango da,
pozak eta minak bat egingo dute ilargi eta eguzkiak eklipseetan nola
eta niri azkura eragingo dit zure jaiotzak baginan utzi ez zidan arrastoak.

47

Hiru puxika puztu ditugu helioz: urdina, gorria eta berdea. Txortenei korapiloa egitean zilborren tankera hartu diet, eta handik loturiko sokei zilbor-hesteena. Balkoira atera eta zilbor-hestea askatu diet, aizto, artazirik gabe, eskua irekitze hutsarekin batera joan dira hegan, aske. Itsasoa, odola eta belarra.

Semea haserretu egin zait.

48

Goizegi datoz

eguzki printzak igande goizetan
udako arropen beherapenak
induzituta jaiotzen diren haurrak.

Goizegi neguan loratzen diren mimosak eta lilipak
eta amatasun-baimenen azken egunak.

Goizegi da hozten

sutatik apartatutako kafea
arestian epeldutako biberoia
beroak abandonatutako hilotza.

Goizegi dator beti aurreratzen den iratzargailua
eta nostalgiaz erditzen den iragana.

Eta goizegi datorkit, aurtengoan ere,

goi-

behe,

ezker-

eskuin

bizkotxoan kabitzen ez den kandela.

49 (azkena)

Denok ditugu txoko kuttunak
gureak bakarrik direla uste dugunak
nahiz denonak izan, edo inorenak ez.

Nireetan beti dago ura.
Gehienetan itsasoa,
itsasorik gabekoetan ibaia,
ibairik gabekoetan kanala.
Behin letra larriz traizionatu ninduen arren
beti bilatzen dut ura han eta hemen.

Txoko honek ere badu itsasoa,
eta am(on)aren eskuak diruditen zuhaitz okerrak
baita harrizko dorre bat ere
barrutik hutsik dagoena.
Batzuetan barrura sartzen naiz
eta dorrea haurdun dagoela begitantzen zait
ni umekia naizela.

Handik erraztasun harrigarritz irteten naizenean
lehengo orbainek bere horretan jarraitzen dute.

50 (azkena + 1)

Eta orain zer?

Azaleko orbainak erantzi eta eseki
gainerako oskol eta matrioxka-buruen alboan.

Ez soilik nireak

baita gure amarenak ere
eta gure amaren amarenak
eta gure amaren amaren amarenak...

Itzalek ez ditzaten itzali

jada barruan kabitzen ez zaizkigun
gorputz guri (baina ez gure) hauek.

